

## **ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ-ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ**

**Γουλετά Ειρήνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Εκπαιδευτικής  
και Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**

**Γκασούκα Δήμητρα, Ανάπηρη Κοινωνική Λειτουργός- Msc στην  
εργασιακή αποκατάσταση αναπήρων -Δημοτική Σύμβουλος στο  
Δήμο Χαλανδρίου , Μέλος της Κίνησης Χειραφέτησης Αναπήρων-  
ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΑΝΟΧΗ, Συνδιαχειρίστρια της διαδικτυακής ομάδας  
'Ανάπηρες γυναίκες**

**Καρατσιώρη Μαριάννα, ΕΔΙΠ Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής  
Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**

**Λευκοθέα Καρτασίδου:**

Κυρία Γουλετά μπορείτε να έχετε το λόγο. Ανοίξτε το μικρόφωνο σας, ευχαριστώ.

**Ειρήνη Γουλετά:**

Ευχαριστώ. Καλησπέρα σε όλους και όλες. Κυρία Καρτασίδου ευχαριστούμε πάρα πολύ για την τιμή που μας κάνατε να συμμετέχουμε στην πανέμορφη και πάρα πολύ χρήσιμη διοργάνωση του φεστιβάλ. Ευχαριστούμε για τις ταινίες που μας δείξατε, και εμείς τώρα ως πάνελ αυτής της παρουσίασης θα συζητήσουμε με το ακροατήριό μας διάφορα θέματα, τα οποία μας κάνανε οι ταινίες να σκεφτούμε. Επίσης, θα ήθελα να πω πριν αρχίσω, ότι αν υπάρχει κάποιος στο ακροατήριο ή κάποια που θέλει, χρειάζεται μετάφραση στην αγγλική γλώσσα να μας το πει και ευχαρίστως θα κάνουμε τη μετάφραση αργότερα για τα άτομα αυτά.

Εγώ θα επικεντρωθώ στην αναπηρία ως κοινωνικό μοντέλο και θα ήθελα να συζητήσω μαζί σας το ό,τι δημιουργεί η αναπηρία είναι δημιουργία

της εκάστοτε κοινωνίας. Είναι δηλαδή κατασκεύασμα της κοινωνικής κοσμοθεωρίας μας, όπως το είδαμε και στις ταινίες που μας έδειξε η κυρία Καρτασίδου στις διάφορες χώρες. Και για να γίνω πιο σαφής σ' αυτό που λέω, θα πάω λιγάκι πιο παλιά στον πρώτο μετά χριστών αιώνα στον Επίκτητο, έναν έλληνα στωικό φιλόσοφο, ο οποίος υποστήριζε ότι τίποτε στη ζωή δεν είναι καλό ή κακό. Αλλά, αυτό που κάνει τα πράγματα κάτι να είναι καλό ή κακό είναι ο τρόπος με τον οποίο τα αντιλαμβανόμαστε εμείς, δηλαδή το πώς αντιλαμβανόμαστε τα πράγματα τα κάνει να είναι καλά ή να είναι κακά. Και ο Επίκτητος τότε έδινε διάφορα παραδείγματα για αυτή του την ιδέα. Εμείς θα επικεντρωθούμε στο θέμα της αναπηρίας και θα δούμε γιατί η αναπηρία δεν είναι ούτε καλό ούτε κακό, αλλά είναι μέρος της ζωής και είναι αυτό που είναι.

Θα ήθελα λοιπόν να συζητήσω μαζί σας τρεις σύντομες ιστορίες σαν παραδείγματα αυτού ακριβώς του φαινομένου, δηλαδή της αντίληψής μας και της αντίληψης της κοινωνίας για όλα τα θέματα και ένα από αυτά είναι και τα θέματα της αναπηρίας. Το πρώτο παράδειγμα έχει να κάνει με το πώς αντιλαμβανόμαστε τη συμπεριφορά κάποιου και είναι προσωπικό παράδειγμα, το έζησα αυτό όταν ήμουν σύμβουλος ψυχικής υγείας στην Αμερική στην πολιτεία της Αλεξάνδρειας, και μια μέρα ήρθε ένας από τους ασθενείς μου να με δει μάθει, ο οποίος ασθενής έπασχε από κάποια από από σχιζοφρένεια και από κάποιες άλλες ασθένειες παράλληλα. Ο ασθενής αυτός ήταν από τη Νιγηρία και ανήκε στη φυλή Ίγκμπο. Μπαίνει μέσα στο γραφείο μου και μου λέει με πάρα πολύ χαρούμενο τρόπο και με ένα πολύ μεγάλο χαμόγελο: "Καλημέρα σήμερα είμαι πάρα πολύ χαρούμενος και δεν μπορώ να κρύψω τη χαρά μου. Κι εγώ το ρωτάω: "Τί είναι αυτό που σε κάνει χαρούμενο;", και μου λέει: " Α ! Πέθανε ο πατέρας μου. Εγώ εκείνη τη στιγμή ξαφνιαστήκαν, αλλά ευτυχώς είχα εκπαιδευτεί στο να κάνω ερωτήσεις πριν βγάλω συμπεράσματα. Έτσι λοιπόν, τον ρώτησα: "Και για πες μου, ποια είναι τα έθιμά σας όταν χάνετε κάποιον δικό σας στη χώρα σου, στη φίλη σου;", και μου λέει: "'Όταν κάποιος, μεγάλος πεθαίνει σε ηλικία, τότε

οφείλουμε από σεβασμό που ολοκλήρωσε τον κύκλο της ζωής να δείχνουμε χαρά. Και όταν κάποιος νέος πεθαίνει, τότε πρέπει να δείχνουμε λύπη γιατί δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει τον κύκλο της ζωής του.” Δηλαδή, ο άνθρωπος αυτός μιλούσε πολύ λογικά και συμπεριφερόταν όπως άρμοζε στη δική του την κουλτούρα. Όμως βάσει της δικής μου κουλτούρας ήταν κάτι διαφορετικό, πολύ διαφορετικό, ήταν κάτι το οποίο στη δική μου την κουλτούρα κάποιος δεν θα έκανε. Επομένως, μιλάμε τώρα για το θάνατο του πατέρα του, ο οποίος, όπως είπε ο Επίκτητος, δεν είναι ούτε καλό ούτε κακό, είναι αυτό που είναι και αυτό που το κάνει καλό η κακό εξαρτάται από τη δική μας αντίληψη και από τη δική μας κοσμοθεωρία.

Το δεύτερο παράδειγμα έχει να κάνει με την αναπηρία της βαρηκοΐας και της κώφωσης. Τον δέκατο έβδομο αιώνα αποίκησαν σ’ ένα νησάκι της Μασαχουσέτης της Martha's Vineyard κάποιοι άποικοι από μία περιοχή της Αγγλίας που λέγεται Κεντ. Αυτοί οι άνθρωποι είχαν στην κληρονομικότητα τους την κώφωση και τη βαρηκοΐα. Επειδή λοιπόν μείνανε σε αυτό το νησάκι και δεν είχα πολύ μεγάλη επαφή με τον έξω κόσμο και παντρευόταν μεταξύ τους οι νησιώτες, κατά το 19ο αιώνα οι βαρήκοοι και οι κωφοί σε αυτή την, σε αυτό το νησάκι ήταν πάρα πολλοί. Ήταν ένα άτομο στα 155 και σχεδόν κάθε οικογένεια είχε ή κωφούς ή βαρήκοους μέλη δηλαδή κωφά ή βαρήκοα. Επειδή λοιπόν ήταν ένα φαινόμενο παρουσιάζονταν πάρα πολύ συχνά και υπήρχε σε όλες τις οικογένειες, δεν θεωρούνταν η κώφωση ή η βαρηκοΐα αναπηρία, απλώς θεωρούταν ότι κάποιοι άνθρωποι μπορούσαν, ήταν ακούοντες και κάποιοι άνθρωποι δεν ήταν ακούοντες. Και γι αυτό τον λόγο οι κάτοικοι του νησιού είχαν δημιουργήσει τη δική τους νοηματική γλώσσα την οποία και μάθαιναν και μιλούσαν όλοι και οι ακούοντες και οι μη ακούοντες.

Έτσι λοιπόν και πάλι έχουμε το ίδιο φαινόμενο, έχουμε το φαινόμενο της κώφωσης της βαρηκοΐας που σε εκείνη την κοινωνία δεν ήταν αναπηρία. Και μετά το 19ο αιώνα όταν άρχισαν πια οι τουρίστες να ανακαλύπτουν το νησάκι αυτό και να θέλουν να πηγαίνουν εκεί διακοπές και να αγοράζουν

οικόπεδα για να κάνουν εξοχικές κατοικίες, τότε άρχισαν να φέρνουν μαζί τους αυτή την ιδέα, ότι η βαρηκοΐα και η κώφωση είναι αναπηρία. Και φυσικά μέχρι τότε οι κάτοικοι δεν σκεφτόταν μ' αυτό τον τρόπο.

Το τρίτο παράδειγμα έχει να κάνει με πάλι μια προσωπική μου εμπειρία που έζησε στο Μαλάουι μια χώρα της νότιο ανατολικής Αφρικής. Το Μαλάουι είναι η δεύτερη πιο φτωχή χώρα στον κόσμο και έχει, δεν βρέχεται από θάλασσα, έχει μια πάρα πολύ όμορφη μεγάλη λίμνη και η ζωή των ανθρώπων περιστρέφεται γύρω από τη λίμνη αυτή, τη λίμνη Μαλάουι. Στην χώρα αυτή υπάρχουν πάρα πολλές δεισιδαιμονίες όπως είδαμε και στο τελευταίο βίντεο. Υπάρχουν πάρα πολλές δεισιδαιμονίες όσον αφορά τη λευκή και τη μαύρη μαγεία, όσον αφορά τα καλά και τα κακά πνεύματα και πολλοί άνθρωποι θεωρούν ότι η αναπηρία προέρχεται είτε από κακά πνεύματα είτε, ότι μπορεί να εξορκίσει τα κακά πνεύματα. Είχα πάει λοιπόν στο Μαλάουι όταν υπηρετούσε ως σύμβουλος της υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών της Αμερικής για να βοηθήσω τη χώρα αυτή να δημιουργήσει το πρόγραμμα, το εθνικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής γιατί δεν υπήρχε ειδική αγωγή, αυτό έγινε το 2017.

Ήταν δηλαδή κάτι καινούργιο που το ξεκινούσαν τότε και επισκέφθηκα μέσα στο πρόγραμμά μου ήταν και οι επισκέψεις μου σε πολλά σχολεία. Επισκέφτηκα λοιπόν και ένα σχολείο έξω από το Λιλόγκουε που είναι η πρωτεύουσα της χώρας αυτή, κι εκεί πέρα είδα διάφορα διάφορες τάξεις για παιδιά τυφλά, για παιδιά με χαμηλή όραση, για παιδιά κωφά, και μου έκανε πάρα πολύ μεγάλη εντύπωση η εφευρετικότητα των δασκάλων και η δημιουργικότητα των δασκάλων τους, που μπορώ να σας πω ότι ο κάθε δυτικός αν το πούμε δάσκαλος θα ζήλευε. Αυτοί οι άνθρωποι χωρίς πολλά μέσα κάνουν πραγματικά θαύματα. Εκεί λοιπόν, γνώρισα δύο κοριτσάκια που ήταν αδερφούλες και ήταν από τη νότια περιοχή του Μαλάουι και είχανε αλμπινισμό, όπως ξέρετε ο αλμπινισμός φέρνει και χαμηλή όραση και τα γνώρισα στην τάξη που κάναμε των μαθημάτων της μπρέιλ. Τα κοριτσάκια αυτά έμαθα αργότερα ότι είχαν φυγαδευτεί από τους ίδιους τους τους γονείς,

και είχαν σταλεί από τα νότια της χώρας στην κεντρική περιοχή, όπου ήταν η πρωτεύουσα, να φοιτήσουν σε αυτό το σχολείο που είχε και οικοτροφείο για να σωθεί η ζωή τους, γιατί η ζωή τους κινδύνευε. Τι συμβαίνει στο Μαλάουι και σε άλλες περιοχές που θεωρούν ότι ο αλμπινισμός είναι κακοδαιμονία; Απαγάγουν τα παιδάκια αυτά, τα σκοτώνουν, τα τεμαχίζουν, όσο φρικτό κι αν ακούγεται και κάνουν, προσπαθούν να ξορκίσουν τη μαγεία, τα κακά πνεύματα, κάνουν δηλαδή μαύρη μαγεία.

Και αν μπείτε στο ίντερνετ και ψάξετε τη χώρα ας πούμε Μαλάουι, θα δείτε ότι υπάρχουν και ακτιβιστές τραγουδιστές, ένας συγκεκριμένος τραγουδιστής που έχει αλμπινισμό και είναι ακτιβιστής, και έχουν γίνει πάρα πολλές προσπάθειες από την κοινότητα των ανθρώπων με αναπηρίες αλλά και από άλλους ανθρώπους για να σταματήσει πια αυτό το κακό και αυτή η δεισιδαιμονία. Επομένως, φανταστείτε τώρα ο αλμπινισμός σε κάποια άλλη χώρα δεν είναι κακό, είναι ένα είδος αναπηρίας που μπορεί να φέρει δηλαδή και μειωμένη όραση. Στο Μαλάουι όμως θεωρείται από τις δεισιδαιμονικές απόψεις, ένα είδος κακό.

Αυτά λοιπόν σαν παραδείγματα θα ήθελα να αναφέρω και θα ήθελα να επισημάνω ότι, βλέποντας όλα αυτά και καταλαβαίνοντας και αναγνωρίζοντας την αναπηρία θα πρέπει να επικεντρώσουμε την κοσμοθεωρία μας στο “από το εμείς και οι άλλοι” στο “εμείς”. Γιατί η αναπηρία δεν είναι κάτι που απασχολεί κάποιους άλλους εκεί έξω, απασχολεί όλους μας. Πρώτα από όλα, ως άνθρωποι είμαστε υποκείμενοι στην αναπηρία ανά πάσα στιγμή, όχι μόνο κατά την γέννησή μας ή πριν τη γέννησή μας, αλλά και μετά κατά τη διάρκεια της ζωής μας όπως ξέρουμε, διότι πολλές αναπηρίες προέρχονται από ασθένειες, προέρχονται από ατυχήματα. Η θεία μου ας πούμε, η οποία ήταν κωφή, έπαθε κώφωση από μηνιγγίτιδα, ήταν 8 χρονών όταν έχασε την ακοή της. Επίσης όμως και πέραν των ασθενειών ή των ατυχημάτων που μπορούν να καταστήσουν όλους μας με κάποια αναπηρία, όλοι μας αν αξιωθούμε να γεράσουμε, θα φτάσουμε στο σημείο να χρειαζόμαστε βοήθεια για κάποια πράγματα.

Μπορεί να μην ακούμε καλά, μπορεί να μην βλέπουμε καλά, μπορεί να μην μπορούμε να περπατήσουμε καλά, μπορεί να μην μπορούμε να κουβαλήσουμε πράγματα έτσι; Επομένως, όλοι μας κάποια στιγμή, είτε μας αγγίζει, είτε περνάμε από το στάδιο της αναπηρίας. Γι αυτό το λόγο, θα πρέπει να επικεντρωθούμε στο να φτιάξουμε έναν κόσμο, όπου όλοι μας, κόσμο που να είναι προσβάσιμος σε όλους μας και συμπεριλαμβάνει όλους μας από την αρχή. Όπως κάνανε οι άνθρωποι στο νησάκι της Martha's Vineyard που δεν ήταν απαραίτητο να είναι κωφοί ή να έχουν κάποιο κωφό μέσα στο σπίτι τους, αλλά όλοι ξέρανε τη νοηματική γλώσσα, κι έτσι όλες οι δραστηριότητες του νησιού και της καθημερινής ζωής γινόταν για όλους, δεν γινόταν κάποια πράγματα για ακούοντες και κάποια πράγματα για μη ακούοντες.

Κλείνοντας, θα ήθελα να πω ότι ως εξελισσόμενα όντα να δημιουργήσουν πολιτισμό σκεφτόμαστε το παρελθόν, τι έγινε σωστά, τι δεν έγινε σωστά στο παρελθόν. Σκεφτόμαστε το σήμερα, ποια είναι η κατάσταση που συμβαίνει στη σημερινή μας πραγματικότητα και ονειρευόμαστε να δημιουργήσουμε το αύριο. Θα ήθελα λοιπόν, να κλείσω με αυτή την ερώτηση για το αγαπητό κοινό μας για να το σκεφτούμε και αργότερα στη συζήτηση να το συζητήσουμε. Θα ήθελα λοιπόν όλους όλους μας να σκεφτούμε: “Σε τί είδους κόσμο, σε τί είδους κοινωνία θέλουμε να ζήσουμε; Και πού έγκειται η προσωπική ευθύνη του καθενός μας και της καθεμιάς μας στο να δημιουργήσουμε αυτή την κοινωνία; Τι πρέπει να κάνουμε σήμερα για να το έχουμε αύριο;” Ευχαριστώ πολύ.

### **Λευκοθέα Καρτασίδου:**

Να δώσουμε Ειρήνη τώρα τον λόγο στην κυρία Γκασούκα, κυρία Γκασούκα σας ευχαριστούμε πάρα πολύ. Έχετε το λόγο.

### **Δήμητρα Γκασούκα:**

Σας ευχαριστώ. Καλησπέρα λοιπόν σε όλες σε όλους και όλα και ευχαριστώ την κυρία Καρτασίδου για την πρόσκληση. Είναι χαρά μου να βρίσκομαι σήμερα στο συγκεκριμένο συμπόσιο ταινιών μικρού μήκους που ανέδειξαν πολύ επιτυχημένα θέματα που αφορούν στη ζωή των αναπήρων σε διαφορετικές χώρες και κουλτούρες. Είμαι σίγουρη ότι καθώς παρακολουθούσατε τις ταινίες διάφορες σκέψεις συναισθήματα και ερωτήματα γεννήθηκαν στο μυαλό σας. Θα ήθελα λοιπόν να αφιερώσουμε ένα με δύο λεπτά για να μοιραστείτε στο τσατ μια σκέψη, ένα συναίσθημα, ή κάτι που από αυτά που είδατε κάποια στιγμή σας προκάλεσε μία σωματική αντίδραση. Και να το γράψετε σας παρακαλώ στο τσατ, μία λέξη δεν χρειάζεται πολλά. Ας ξεκινήσουμε λοιπόν έτσι και μετά θα συνεχίσουμε.

#### **Λευκοθέα Καρτασίδου:**

Ας δώσουμε λίγο χρόνο κυρία Γκασούκα γιατί καμιά φορά τα μηνύματα έρχονται λίγο λίγο καθυστερημένα.

#### **Δήμητρα Γκασούκα:**

Βεβαίως, έχουμε ένα λεπτό και κάτι ακόμα μπροστά μας έτσι και αλλιώς, από τα δύο λεπτά. Είμαι σίγουρη ότι κάτι σκεφτήκατε, κάτι νιώσετε, κάποια αντίδραση σωματική. Ένα σφίξιμο στο στομάχι ή κάτι άλλο.

#### **Λευκοθέα Καρτασίδου:**

Εγώ μπορώ να πω κυρία Γκασούκα ένα σφίξιμο στο στήθος θα έλεγα περισσότερο, στο μέρος της καρδιάς, αυτό που καμιά φορά λίγο όταν είμαστε σφιγμένοι από άγχος, από αναστάτωση.

#### **Δήμητρα Γκασούκα:**

Ναι αναστατωθήκατε με αυτά που είδατε προφανώς λόγω άλλων αντιλήψεων που έχετε; Κυρία Καρτασίδου...

### **Λευκοθέα Καρτασίδου:**

Όχι, περισσότερο του πόνου. Ειδικά με την τελευταία ταινία αυτό το χάος που περιγράφει το "Cilent Chaos" που ήταν πολύ έντονο, αυτό περισσότερο δηλαδή. Έχουν γράψει επίσης μέσα απογοήτευση, ανατριχίλα.

### **Ειρήνη Γουλετά:**

Εμένα θα μου επιτρέπτε να μοιραστώ δυο τρία πράγματα. Εγώ, εμένα μου άρεσαν όλες οι ταινίες πάρα πολύ. Θεωρώ ότι ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρουσες όλες οι ταινίες και δείχνει ας πούμε σε διάφορα μέρη του κόσμου πώς εκλαμβάνεται η αναπηρία. Εγώ προσωπικά ένιωσα δύο πράγματα πιο έντονα σε όλες τις ταινίες. Το πρώτο πράγμα ήταν θαυμασμό για τους συνανθρώπους μας με αναπηρία που μίλησαν τόσο ειλικρινά, τόσο ανοιχτά, τόσο ωραία γι αυτά τα πράγματα που βιώνουν και για το πώς θέλουνε να συμμετέχουν στην κοινωνία και να τους συμπεριφέρονται όλοι οι άλλοι. Και το δεύτερο πράγμα που ένιωσα πολύ έντονα ήταν ντροπή για την κοινωνία μας, την ανθρώπινη κοινωνία γιατί έχουμε φτάσει στον 21ο αιώνα και δεν έχουμε φτάσει στο σημείο εκείνο της εξέλιξης ως ανθρώπινο είδος, να συμπεριλαμβάνουμε όλους τους ανθρώπους και να δίνουμε σε όλους τους ανθρώπους ίσες ευκαιρίες να αναπτυχθούν και να θριαμβεύσουν στη ζωή αλλά και να προσφέρουν στην κοινωνία τους. Αυτά εγώ κυρίως τα δύο αισθάνθηκα, δηλαδή θαυμασμό γι αυτούς τους ανθρώπους και επίσης και ευγνωμοσύνη που κάνανε αυτό που κάνανε γιατί πρέπει να μοιράζεται κάποιος τις αλήθειες του με τους άλλους για να μπορέσει να αλλάξει τα πράγματα σε μια κοινωνία. Αλλά και ντροπή, ντροπή για την κοινωνία μας που δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά.

### **Μαριάννα Καρατσιώρη:**



Να συμπληρώσω σε αυτά που είπε η κυρία Γουλετά κάποιες λέξεις που σημείωσα ενώ έβλεπα τις ταινίες που έχουν να κάνουν με συναισθήματα. Η πρώτη ταινία παραδείγματος χάρη που εξελισσόταν στο Μπαχρέιν άρχισε με τη λέξη “ευλογία” είναι ευλογία, νιώθω ευλογημένη. Μετά το κοριτσάκι αυτό στο αμαξίδιο μας μίλησε ότι ένιωσε, ένιωθε πολύ συχνά sad and mad. Αυτή η εναλλαγή των συναισθημάτων, κάποιες φορές ήταν λυπημένη αλλά πολλές φορές ήταν και θυμωμένη. Μετά μας μίλησε για το πόσο σημαντικό ένιωθε η ίδια το να ζει στην κοινότητα, και πως ένιωθε από την κοινωνία πολύ συχνά ότι ήταν worthless, ότι δεν είχε αξία και ότι βρήκε την αξία της μέσα στον χριστό. Είπε συγκεκριμένα [...] Μετά Στη δεύτερη ταινία πάλι που είχε τον υπέροχο τίτλο η δεύτερη ταινία Wing Chair, δηλαδή υπέροχος τίτλος, μία καρέκλα που μας δίνει φτερά, πόσο δηλαδή μια άλλη οπτική όλα αυτά που έλεγε προηγουμένως η κ. Γουλετά, ότι η αναπηρία είναι κατασκεύασμα, είναι κατασκεύασμα των κοινωνιών, είναι ένας τρόπος να καταθέσουμε εμείς ανθρώπους για κάποιους λόγους που προφανώς ευνοούν αυτό το τεχνοκρατικό σύστημα που μας βοηθάει, “μας βοηθάει”, οργανώνει τις κοινωνίες, δεν μας βοηθάει όμως σαν ανθρώπους να κάνουμε πιο δυνατές τις καρδιές μας, να ανοίξουμε γέφυρες επικοινωνίας με ανθρώπους που κοιτούν διαφορετικά τον κόσμο.

Αυτό το “Wing Chair”, εμένα μου φάνηκε καταπληκτική λέξη, wing και chair, δηλαδή, υπάρχει αυτό το αντίθετο. Μία καρέκλα μάς καθηλώνει ενώ τα φτερά, τα φτερά ανοίγουν ορίζοντες και μας κάνουν να κατακτούμε όλο τον κόσμο. Ήταν στις Φιλιππίνες αυτή η δεύτερη ταινία και πάλι ο τίτλος ήταν, αν θυμάμαι καλά, “Ο περίπλοκος χορός στον τροχό της ζωής”, γιατί πραγματικά μιλάμε για έναν πολύ περίπλοκο χορό. Όταν κάποιος κάθεται σε μια καρέκλα και θέλει να χορέψει, και θέλει να ανοίξει τα φτερά του, Και πάλι εδώ μας είπε ο πρωταγωνιστής “Ότι θύμωσα με το Θεό”, ότι στην αρχή όταν αντιλήφθηκε τη σοβαρότητα νομίζω ήταν ένα παιδί που στα 8 του αν θυμάμαι καλά διαγνώστηκε με πολιομυελίτιδα. Θύμωσε με το θεό, αλλά μετά είπε ότι αυτό δεν γίνεται, θα το αγκαλιάσω αυτό, αυτό που μου έτυχε, και μετά μίλησε

για το τι είμαι κι εγώ καθεικόνα, κατεικόνα Θεού και ένιωσε ότι όλο αυτό θα το αγκαλιάσει με χαρά και είδαμε ότι υπήρχε από την αρχή μέχρι το τέλος χαρά σε όλο αυτό που ζούσε, δηλαδή ήταν πάρα πολύ αισιόδοξη αυτή η ταινία. Μετά κάποιες λέξεις που σημείωσα στην τρίτη ταινία του

**Δήμητρα Γκασούκα:**

Να το μαζέψουμε λίγο κυρία Καρατσιώρη

**Μαριάννα Καρατσιώρη:**

Ναι συγγνώμη.

**Δήμητρα Γκασούκα:**

Δεν πειράζει, είναι πολύ ενδιαφέροντα αυτά που λέτε και πραγματικά από όλα αυτά που ειπώθηκαν και από εσάς και από την κυρία Γουλετά αλλά και από τους θεατές μας είναι πραγματικά, θα μπορούσαμε να μιλάμε για πάρα πολλές ώρες, γιατί μέσα από όλα αυτά που ειπώθηκαν ακούστηκαν συναισθήματα. Εγώ σήμερα εδώ δεν βρίσκομαι για να μιλήσω για τα συναισθήματα μόνο που μπορεί να προκύπτουν από τους θεατές, αλλά αυτά είναι οι αντιλήψεις μας. Όπως είπε και η κυρία Γουλετά, βγαίνουν από τις αντιλήψεις που έχουμε, όμως είναι η πραγματικότητα έτσι; για τους ανάπηρους ανθρώπους;. Έτσι λοιπόν θα ξεκινήσω να σας πω κάποια πράγματα από τη μεριά του αναπηρικού κινήματος.

**Βασιλεία Σταμούλη:**

Κυρία Γκασούκα ζητώ συγγνώμη για τη διακοπή, να διαβάσουμε λίγο τα συναισθήματα που έχουν γραφτεί.

**Δήμητρα Γκασούκα:**

“Θέλετε να μας τα διαβάσετε;”

### **Βασιλεία Σταμούλη:**

Ναι, ναι, η κυρία Κατερίνα Νίκο αναφέρει ότι τα προσωπικά βιώματα που ακούσαμε ήταν αρκετά συναισθηματικά φορτισμένα οπότε πραγματικά ένωσε μια ανατριχίλα. Η κυρία Ευαγγελία [...] αναφέρει για την απογοήτευση και η κύρια Ανθή για την ανατριχίλα που ένωσε. Η κυρία Αρίστη Τροκάνα μας λέει ότι ένωσε ένα σφίξιμο, ενώ η κυρία Μαριάννα Καρατσιώρη μιλάει για εναλλαγή συναισθημάτων, κάπου υπήρχε χαρά και κάπου αγάπη. Επίσης, η κυρία Κατερίνα Νίκο προσθέτει ότι ένωσε ένα δίπολο, από τη μια ανθρωπιά και ελπίδα, ενώ από την άλλη ένα απάνθρωπο μίσος και απόγνωση. Η κυρία Αθηνά Φανουρία Κοσμά επισημαίνει ότι ένωσε ένα θυμό για το κοριτσάκι στο αναπηρικό αμαξίδιο που δεν μπορούσε να έχει την άνεση που ονειρεύεται στη ζωή της. Ευχαριστώ.

### **Δήμητρα Γκασούκα:**

Εγώ ευχαριστώ πάρα πολύ. Και είδα τα περισσότερα συναισθήματα ήταν στεναχώρια, λύπη, μίσος, συγκαταλέγονται λοιπόν στα αρνητικά συναισθήματα. Πραγματικά, θα μπορούσαμε να μείνουμε με τις ώρες όπως είπα και πριν να δουλεύουμε πολύ περισσότερο πάνω σε αυτά που έχετε γράψει, έχετε νιώσει, όμως θα ήθελα να είμαι σύντομη, οπότε θέλω να αναπτύξω κάποια θέματα που βγήκαν και από τις ταινίες για την άγνωστη χώρα της αναπηρίας. Λένε ότι “η τέχνη είναι υποδεέστερη της ζωής, και η ζωή είναι πολύ πιο δυνατή από οποιαδήποτε τέχνη μιας και απλά συμπυκνώνει στιγμές πραγματικότητας”. Σε πολλούς πολιτισμούς όπως είδαμε και σε ταινίες, οι στάσεις απέναντι στην αναπηρία διέπονται από πολλά στερεότυπα, όπως ότι η αναπηρία μπορεί να προκληθεί από παράγοντες, όπως οι προηγούμενες ζωές, οι αμαρτίες των γονιών, ο θεός, η τιμωρία που επιβάλλεται στο άτομο και κατ’ επέκταση στην οικογένειά του, όπως είδαμε στην πρώτη ταινία “Being Haddie”, η οποία έλεγε ότι και η ίδια και η οικογένειά της ουσιαστικά βιώνουν το ρατσισμό με κάποιο τρόπο.

Πραγματικά η οικογένεια στιγματίζεται, όταν υπάρχει κάποια βλάβη σε κάποιο μέλος της οικογένειας, της ευρύτερης οικογένειας. Η μυθολογία συμπεριλαμβάνει το ανάπηρο άτομο δίνοντάς του κάποια ειδική δεξιότητα ή ικανότητα. Όπως γνωρίζουμε πολύ καλά τον Ήφαιστο, κατοικούσε στα έγκατα της γης, γιατί το θέαμα του κορμιού του ήταν τέτοιο που τρόμαζε τους ανθρώπους και τους άλλους θεούς, και έτσι τον έβαλαν κάτω από τη θάλασσα, κάπου στα έγκατα της γης για να μην είναι ορατός. Στο σήμερα, αυτό θα μπορούσε και να μεταφραστεί με τα ειδικά σχολεία που υπάρχουν, με τα ιδρύματα και τα άσυλα που λειτουργούν για ανθρώπους με νοητική, γνωσιακή και ψυχιατρική βλάβη. Όπως είδαμε στην ταινία στη Ρωσία υπήρχαν νεύρο ψυχιατρικά νοσοκομεία που κανείς δεν ήξερε τι γίνεται εκεί μέσα, και το τι υπέφεραν τα άτομα που ζούσαν εκεί.

Η λογοτεχνία, η ποίηση, η μουσική, η τηλεόραση, το θέατρο και ο κινηματογράφος έχουν συμβάλει στην αναπαράσταση αλλά και στη διάδοση αυτών των αρνητικών στερεοτύπων για τα ανάπηρα άτομα. Παραδείγματος χάριν είναι “ο ζητιάνος” του Καρκαβίτσα, είναι ζωντανό παράδειγμα για τη θέση των αναπήρων ως επαίτες στην Ελλάδα του τότε. Όμως, όπως είπαμε η ζωή είναι πολύ πιο δυνατή από την τέχνη και πρέπει να γνωρίζουμε ότι η Ελλάδα στην Ελλάδα το αναπηρικό κίνημα ξεκίνησε το 1946, όταν σε νοσοκομεία σκότωσαν, σκοτώσανε ουσιαστικά τους ανάπηρους πολέμου, που ήταν οι πρωτοπόροι για τον αγώνα της λευτεριάς. Το 1976 στον οίκο τυφλών ξεκίνησε ο αγώνας των τυφλών με σύνθημα ψωμί παιδεία και όχι επαιτεία, γιατί οι ανάπηροι μέχρι τότε ήταν υπό τη σκέπη της εκκλησίας, και ό, τι χρήματα συγκεντρώνουν τα δίνανε εκεί.

Ίσως λοιπόν μπορεί να αναρωτηθείτε γιατί είναι τόσο σημαντική αναφορά σε ιστορικά γεγονότα. Εδώ και η κυρία Γουλετά με κάποιο τρόπο το έθιξε λέγοντας ότι, τον ρώτησε “στην κουλτούρα σου τι σημαίνει ο θάνατος;”, τί σημαίνει όταν πεθαίνει κάποιος άνθρωπος;”. Όμως και τα ιστορικά γεγονότα ενός λαού όπως και του του κινήματος ή της ομάδας που μπορεί να ανήκουμε, μας δίνει πληροφορίες ,μας δίνει πληροφορίες για την

κουλούρα του κάθε κράτους και πώς αυτή επηρεάζει τον τρόπο που βλέπουμε τα ανάπηρα άτομα αλλά και πώς τα ανάπηρα άτομα βλέπουν τον εαυτό τους. Δεν είναι αποκομμένοι από την κουλούρα, είναι μέρος αυτής. Από τις ταινίες που είδαμε μπορεί να αναρωτηθήκατε κατά πόσον υπάρχει μια παγκόσμια κουλούρα για τα ανάπηρα άτομα, απ' ό,τι είδα νομίζω ότι υπάρχουν κάποια κοινά στερεότυπα, όπως το ότι είναι ήρωες της ζωής.

Σε αυτό το σημείο να πω ότι συχνά κυρίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης βλέπουμε πολύ συχνά κάποιες φωτογραφίες, κάποια βιντεάκια που δείχνουν κάποιον άνθρωπο με βλάβη, που παράδειγμα έχει κομμένα άκρα και όμως τρέχει. Αυτό λοιπόν που βλέπουμε, είναι η προέκταση της ηρωοποίησης των αναπήρων, που είναι μια εικόνα. Αυτό λέγεται inspiration porn, που είναι το εμπνευστικό πορνό, και ονομάζεται έτσι επειδή αντικειμενοποιεί τα ανάπηρα άτομα, όπως το πορνό αντικειμενοποιεί τις γυναίκες. Δεν θυμάμαι σε ποια ταινία ήταν ακριβώς, νομίζω ότι ήταν στις Φιλιππίνες μου είπε, δεν θυμάμαι το όνομά του τώρα, είπε ότι θέλω να γίνω έμπνευση για τους άλλους ανθρώπους. Βλέπουμε λοιπόν ότι αυτό το κομμάτι για έναν ανάπηρο άνθρωπο θεωρείται ουσιαστικά ότι είναι μέρος της κουλούρας που βιώνει, ενώ ένας ανάπηρος χειραφετημένος με ταυτότητα ανάπηρου βιώνει τελείως διαφορετικά την κατάσταση αυτή, δεν θέλει να είναι έμπνευση κανενός, θέλει απλά να ζει.

Άλλα στερεότυπα που είδαμε είναι ότι έχουν μια ιδιαίτερη δεξιότητα και ταλέντο. και ότι έχουν εκδικητικότητα και κακία μέσα τους, λόγω της βλάβης τους, ή ότι λόγω της βλάβης τους έχουν δει τη ζωή με καλοσύνη, ότι είναι άγγελοι επί γης. Αυτό το είδαμε και στην τελευταία ταινία με τον κωφό, ο οποίος είπε ότι έγινα πολύ κακός γιατί με κοίταζαν. Αλήθεια ποιος δεν θα επηρεαζόταν όταν συνέχεια τον κοιτάνε κάποια μάτια; Εστιάζοντας όμως μόνο στην βλάβη των ανάπηρων ατόμων, που σε όλες τις ταινίες, αυτό το είπαμε, έχουμε δύο τινά, πρώτον μπορεί να ξεχνάμε ότι είμαστε πολίτες μιας κοινωνίας και μπορεί να είμαστε μέλη διαφορετικών εθνοτήτων, θρησκειών, χρωμάτων, επαγγελματικών ομάδων, σεξουαλικού

προσανατολισμού κλπ. Και το δεύτερο, είναι ότι η γλώσσα που είναι το κύριο όχημα του πολιτισμού μεταδίδει τα πολιτισμικά πρότυπα, τις πεπιοθήσεις, τις αντιλήψεις και τα στερεότυπα, και στην προκειμένη αναπαράγεται η ρητορική του μίσους και τον μισαναπηρισμό. Η λέξη μισαναπηρισμός είναι ουσιαστικά το [...], το οποίο είναι αγγλικός όρος και έχει μεταφερθεί, μετά, μετά, πώς λέγεται;

[...]

### **Δήμητρα Γκασούκα:**

Μεταφραστεί, μπράβο, ευχαριστώ. Έχει μεταφραστεί λοιπόν ως αναπηρισμός που είναι η μορφή του ρατσισμού που απευθύνεται στα ανάπηρα άτομα. Γι αυτό θα μου δώσει την πάσα για να πω δυο τρία πράγματα για την ορολογία που χρησιμοποιείται ευρέως τα τελευταία χρόνια. Ο όρος Άτομα με Ειδικές Ανάγκες με όλα κεφαλαία είναι ένας παρωχημένο όρος, ο οποίος θεωρείται προσβλητικός μιας και οι άνθρωποι έχουμε τις ίδιες ανάγκες απλά τις εκφράζουμε και τις ικανοποιούμε διαφορετικά. Ο όρος αυτός αντικαταστάθηκε το 2000 από τον όρο Άτομα με αναπηρία με τα δύο άλφα το πρώτο και το τελευταίο κεφαλαία, και υποδηλώνει ότι το άτομο διαχωρίζεται από την αναπηρία του και απλά τη φέρει, όπως π.χ. Άνθρωπος με ελληνική καταγωγή. Συχνά ακούγονται οι ανυπόστατοι και αυθαίρετοι όροι. Άτομα με ειδικές δεξιότητες ή άτομα με ειδικές ικανότητες και παρόλο που φαίνεται ότι θέλει να δώσει ένα θετικό πρόσημο, ουσιαστικά αποδίδει μη ανθρώπινα χαρακτηριστικά στους ανάπηρους που ενισχύουν τη διάκριση. Τέλος, ο όρος ανάπηρα άτομα εκφράζει τους δικαιωματικούς ανάπηρους, που ισχυρίζονται ότι η αναπηρία δεν είναι μόνο ένα προσάρτημα αλλά είναι ουσιώδες μέρος του εαυτού μας. Είναι ταυτότητα που φέρουμε, μιας και η αναπηρία είναι μια ζώσα κατάσταση, η ταυτότητά μας έχει δομηθεί με την δεδομένη κατάσταση του

κλάδου μας και δεν αρνούμαστε ότι την έχουμε ούτε κρυβόμαστε πίσω από το δάχτυλό μας.

Οι όροι λοιπόν αυτοί είναι κοινωνικοί. διαφορετικοί μα πάνω απ όλα πολιτικοί. Στο πεδίο της αναπηρίας υπάρχει μια μακροχρόνια διαμάχη μεταξύ βιολογικής και κοινωνικής κατανόησης του τι είναι αναπηρία. Τα μοντέλα που επικρατούν είναι το ατομικό-ιατρικό μοντέλο και το κοινωνικό μοντέλο. Το ατομικό -ιατρικό μοντέλο, το οποίο εστιάζει στη βλάβη του ατόμου και την προσωπική τραγωδία που βιώνει συνήθως το ανάπηρο άτομο, περιγράφεται με ιατρικούς όρους ως περιστατικό. Είχαμε πάρα πολλά περιστατικά και στις έξι ταινίες, εκτός από μία, στις πέντε ταινίες. Ο στόχος του μοντέλου αυτού είναι η θεραπεία, έτσι ώστε να μπορέσει να ζήσει το άτομο μια πιο κανονική, κανονικοποιημένη ζωή. Η κοινωνία πρέπει να επενδύει σε υπηρεσίες υγείας για τα ανάπηρα άτομα και οι μη ανάπηροι οφείλουν να στηρίζουν τους ανάπηρους με φιλανθρωπίες. Αυτό το μοντέλο έχει ένα πολύ βαθιά χαραγμένο στερεότυπο και αντίληψη ότι τα ανάπηρα άτομα είναι μη λειτουργικά, ή ανίκανα, ή ανίκανα και πολλές φορές θα δούμε ότι η λέξη ανάπηρος υποδηλώνει την ανικανότητα. Δεν είναι ανάπηρος αυτός, είναι ανάπηρη κοινωνία. Αν έχουμε ανάπηρη δημοκρατία, έχουμε αυτιστικούς βουλευτές. Αυτό λοιπόν το επίθετο το βάζουμε σε κάποιες λέξεις δείχνει ανικανότητα, δείχνει ρατσισμό, δείχνει διάκριση.

Το κοινωνικό μοντέλο που αναφέρεται λίγο και από την κυρία Γουλετά, είναι το μοντέλο που αναδύθηκε από τους ίδιους τους ανάπηρους που έθεσαν το ζήτημα της καταπίεσης και της περιθωριοποίησης που βιώνουμε τα ανάπηρα άτομα στην καπιταλιστική κοινωνία και διαχώρισαν την αναπηρία από τη βλάβη. Οι βλάβες που υπάρχουν όπως το διαχωρίζουμε είναι οπτική βλάβη και ακουστική βλάβη, ψυχική και ψυχιατρική βλάβη, κινητική, νοητική αυτές όλες τις είπα νομίζω.

Όμως το κίνημα των αναπήρων και η χειραφετημένοι ανάπηροι δεν διακρίνουν τους ανάπηρους από τη βλάβη. Είναι τα διεκδικούν τα δικαιώματα όλων των αναπήρων. Δεν νοείται δηλαδή να διεκδικείς μόνο

παραδείγματος χάρη μια ράμπα σε μία εκδήλωση και να μη διεκδικείς παράλληλη διερμηνεία νοηματικής γλώσσας, ή ακουστική περιγραφή. Η αναπηρία λοιπόν είναι κάτι που επιβάλλεται επιπλέον στις βλάβες μας, μη έχοντας φροντίσει η κοινωνία για να συμπεριληφθούν όλοι, όλες και όλα τα άτομα στην καθημερινή ζωή. Τα ανάπηρα άτομα αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα που μας καθιστούν ανάπηρους, απομονωμένους, απομακρυσμένους, συγγνώμη μας καθιστούν απομονωμένους, αποκλεισμένους και αόρατους από τη συμμετοχή μας στην κοινωνία. Άρα, όπως προκύπτει τα ανάπηρα άτομα είναι μια καταπιεσμένη κοινωνική ομάδα.

Στο τελευταίο που θα ήθελα να αναφερθώ είναι η διαπολιτισμικότητα, μιας και αυτός είναι ο τίτλος της σημερινής προβολής ταινιών. Η διαπολιτισμικότητα, φαίνεται ότι αποσκοπεί στη διάδραση μεταξύ διαφορετικών πολιτικών, πολιτισμικών προελεύσεων, με στόχο την ειρηνική συνύπαρξη, αλλά και την ουσιαστική αλληλεπίδραση. Ο στόχος είναι να υπάρχει όφελος όλων των παιδιών, ανεξαρτήτως πολιτισμικών χαρακτηριστικών. Εν αντιθέσει με τον όρο συμπερίληψη που χρησιμοποιούμε πολύ περισσότερο οι ανάπηροι στο πεδίο των αναπήρων, μιας και αποσκοπεί στη συμπερίληψη όλων των παιδιών, χωρίς κάποιο διαχωριστικό παράγοντα λόγω πολιτικών ή άλλο χαρακτηριστικών. Στόχος λοιπόν είναι η κοινωνία να συμπεριλαμβάνει όλα τα άτομα ως αναπόσπαστα μέλη της κοινωνίας που αξίζουν τον σεβασμό της οντότητας τους, και να μεριμνήσει για τη δομική και την πρόσβαση στην επικοινωνία. Είμαι έτοιμη για ερωτήσεις, όχι, κυρία Καρατσιώρη, κυρία Γουλετά σας πήρα το ρόλο.

### **Ειρήνη Γουλετά:**

Δεν πειράζει. Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε προσωπικά και πάρα πολύ ενδιαφέρουσα η συζήτηση. Εγώ αν θα μπορούσα λιγάκι να προσθέσω κάτι σε αυτό που είπατε, όταν ήμουν στο USA και ασχολούμαστε με τη συμπερίληψη, με το inclusion, είχα συναδέλφους οι οποίοι είχαν αναπηρία



και ήταν οι advisors, οι σύμβουλοι δηλαδή που ήταν υπεύθυνοι για το inclusion, για τη συμπερίληψη και είχαμε ένα μότο που είναι βέβαια γνωστό μότο αλλά αυτό το βάζαμε σε όλα τα προγράμματά μας τότε “nothing about us without us”, “τίποτα για μας χωρίς εμάς” και αυτό είναι φυσικό όπως είπατε δηλαδή ότι δεν μπορούμε να κάνουμε σχέδια για άτομα με αναπηρία χωρίς να συμπεριλαμβάνουμε τα άτομα με αναπηρία, Και ένα από τα πράγματα τα οποία είχα κάνει κι εγώ, αλλά και όλοι μας στο USA ήταν ότι όταν κάναμε, όπως το Μαλάουι για παράδειγμα, όταν κάναμε τέτοια πρότζεκτ για άτομα με αναπηρία, ας πούμε εθνικά προγράμματα, εθνικά συστήματα εκπαίδευσης κλπ., πάντοτε μέσα στους κανόνες βάζαμε ότι τα άτομα που θα προσληφθούν για να διεκπεραιώσουν αυτή τη δουλειά θα πρέπει να είναι και άτομα με αναπηρία και άτομα χωρίς αναπηρία, ανάλογα με τα προσόντα της κάθε θέσης. Και αλλά όμως ήταν υποχρεωτική η συμπερίληψη ατόμων με αναπηρία, όπως ήταν επίσης και η υποχρεωτική συμπερίληψη ατόμων της τοπικής κοινωνίας και με πάρα πολύ χαρά η κυρία Καρατσιώρη τώρα θα έχει το λόγο

**Δήμητρα Γκασούκα:**

Να πω κάτι ένα λεπτάκι. Η κυρία Καρατσιώρη μπορώ; Ευχαριστώ.

**Μαριάννα Καρατσιώρη:**

“Ευχαρίστως”

**Δήμητρα Γκασούκα:**

Ήθελα να πω ότι υπάρχουν πάντα οι νομοθεσίες που έχουν θετική διάκριση, γιατί δεν ξεκινάμε όλοι από την ίδια βάση έτσι δεν έχουμε όλοι τις ίδιες ευκαιρίες ενώ θα έπρεπε να έχουμε. Δεν είμαστε ίσοι, οπότε προφανώς οι νόμοι αυτοί για αυτό ακριβώς το λόγο δημιουργούνται. Οι άνθρωποι με βλάβη είναι πραγματικά αυτό που λέμε, είναι τίποτα για εμάς χωρίς εμάς, και

είναι το μότο μας ας πούμε το πιστεύουμε και το διεκδικούμε όσο μπορούμε.  
Ευχαριστώ.

### **Μαριάννα Καρατσιώρη:**

Ευχαριστούμε πολύ κύρια Γκασούκα θα μας δώσετε έτσι μια πολύ πραγματιστική εξήγηση όλων των εννοιών με τις οποίες βρισκόμαστε αντιμέτωποι συνέχεια στη ζωή μας και είναι καλό να γνωρίζουμε και αυτό που φαίνεται και από αυτά που είπατε, αλλά νομίζω ότι φάνηκε και ναι από τις πέντε πρώτες ταινίες είναι τελικά ότι αυτό το σύστημα, αυτή κοινωνία δεν μπορεί να κατανοήσει.

Δηλαδή κάτι άλλο που μπορούσα να βρω σαν κοινό παρανομαστή καθώς έψαχνα και προσπαθούσα να κατανοήσω τις ταινίες ήταν ότι όλοι μιλούσαν για το τι ένιωθαν τα βλέμματα, τα αδιάκριτα βλέμματα του υπόλοιπου κόσμου, δηλαδή δεν ξέρει ο υπόλοιπος κόσμος πώς να φερθεί και πολλές φορές ναι δεν ξέρει να εκφραστεί. Σαφώς και η γλώσσα είναι κοινωνικό κατασκεύασμα και πολλές φορές ακόμη και τα συναισθήματα, δηλαδή υπάρχουν φορές που θέλουμε να βοηθήσουμε και δεν ξέρουμε πώς και γι αυτό, αυτό που είναι πάρα πολύ σημαντικό είναι το [...] να υπάρχουν τέτοιες δραστηριότητες συνέχεια παντού. Δηλαδή, είναι θλιβερό που στην Ελλάδα ενώ έχει αρχίσει και έχει μπει η παράλληλη στήριξη εδώ και χρόνια, δεν γνωρίζουν τα παιδιά πώς να βοηθήσουν ένα παιδί που έχει παραδείγματος χάρη οποιοδήποτε θέμα ακόμη και κάτι, και μια μαθησιακή δυσκολία. Όποτε έχει να κάνει λίγο με το πώς μπορούμε να βρούμε εμείς τρόπους να είμαστε πιο βοηθητικοί ο ένας με τον άλλον. Δηλαδή, φαίνεται ότι έλλειψη ενσυναίσθησης είναι από τους υπόλοιπους ανθρώπους. Εμείς δεν καταλαβαίνουμε σε αυτόν στην τελευταία.

Ας τα πάρω λίγο από την αρχή, η τρίτη, η τρίτη ταινία που εξελισσόταν στο Ιράν έδειχνε έναν άνθρωπο μεγάλης ηλικίας θα έλεγα που ήταν πολυπράγμων. Δηλαδή, μας εντυπωσίασε με το πόσα πράγματα έκανε, πόσο αυτόνομος ήταν και τι δεν έκανε αυτός ο άνθρωπος, ήταν απ' ότι

φάνηκε τυφλός, ήταν σε επικίνδυνα μέρη, σκαρφάλωνε, προχωρούσε, πρόσεχε το εγγονάκι του προφανώς, ερμήνευε όνειρα, ήταν πολύ καλός φίλος, έχτιζε, έκανε κατασκευές, ήταν μηχανικός εκεί της τοπικής κοινότητας.

Και στην τέταρτη ταινία υπήρχε ένα ζευγάρι κωφών που μας έλεγε πόσο δύσκολη ήταν η επικοινωνία που είχανε με τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά και με το παιδί τους, και αυτό είναι κάτι που δεν ξέρω... Εγώ εδώ έχω να κάνω μια προσωπική εξομολόγηση, αν μου επιτρέπετε... Στα πρώτα χρόνια που μπήκα στην τάξη, ήμουν 22 χρονών σ' ένα φροντιστήριο, θυμάμαι ότι είχα έναν μαθητή, ο οποίος, τότε δίδασκα στην Α τζούνιορ, ήταν 7 8 χρονών, ήταν παιδάκι δεύτερης δημοτικού και ήταν πάρα, πάρα πολύ ζωηρό. Και έλεγα τι θα κάνω με αυτό το παιδί, ήμουν κι εγώ εντελώς άπειρη και προσπαθούσα να του βάζω πιο πολλές δραστηριότητες. Έβλεπα ότι τα έκανε αμέσως αυτά που του έδινα, αλλά πήγαινε αμέσως να κάνει φασαρία με τα άλλα συνομήλικα παιδιά. Και όταν γνώρισα τους γονείς του, έπαθα σοκ. Θεώρησα ότι ήμουν πάρα πολύ λίγη, οι γονείς ήταν και οι δύο κωφάλαλοι και μου εξήγησαν, το παιδί αυτό ήξερε τέλεια τη νοηματική και ήταν ο διερμηνέας μεταξύ εμού και των γονέων του, και μου εξήγησαν οι γονείς ότι ο λόγος που τον στέλνουν στο φροντιστήριο δεν είναι τόσο για να μάθει αγγλικά, είναι όσο ότι στερείται πάρα πολύ την παρουσία της γλώσσας, τη φασαρία και φυσικά τη συνύπαρξη με άλλα παιδιά. Και πως αλλάζουν τα πάντα όταν γνωρίζουμε το πλαίσιο, αλλά πολλές φορές δεν κατανοούμε και εμείς δεν κατανοούμε δηλαδή ποιες είναι οι ανάγκες, και γι αυτό δεν μπορούμε να ανταποκριθούμε σε αυτές.

Δηλαδή πολλές είναι οι στιγμές που όλοι μας νιώθουμε ότι θα μπορούσαμε αν ξέραμε κάτι να είμαστε πολύ καλύτεροι, και γι αυτό χρειάζεται να είμαστε ανοιχτοί, να μιλάμε και γι αυτό ευχαριστούμε πάρα πολύ την κυρία Καρτασίδου που τα διοργανώνει όλα αυτά με τόσο μεράκι και μαθαίνουμε ο ένας από τον άλλον. Και φυσικά ευχαριστούμε πολύ και τους φοιτητές, τη νέα γενιά που έρχεται και τα παρακολουθεί και ενημερώνεται και την ευχαριστούμε ιδιαίτερω γιατί, είναι αυτοί που θα

πάρουν τη σκυτάλη και σε αυτούς θα είναι οι νέοι άνθρωποι που θα μπουν μέσα στις τάξεις, και είναι αυτοί στους οποίους ελπίζουμε γι αυτόν τον καλύτερο κόσμο που μας ρώτησε η κυρία Γουλετά. Ελπίζουμε σε αυτή τη νέα γενιά των εκπαιδευτικών.

Τι άλλο να πω... να πω ότι για να κλείσω με αυτά που έλεγε η έκτη ταινία που αυτό το client chaos, δηλαδή ενώ μας έδειχνε μια πόλη που γινόταν χαμός από φασαρία, δηλαδή ήταν τόσο πολύ, είχε τόσο crowdy, ήταν τόσο παντού ο κόσμος, φαινόταν φασαρία από την κίνηση και από όλα, αλλά υπήρχε το σιωπηλό χάος. Το σιωπηλό χάος τελικά είναι αυτό που είναι μέσα μας όταν δεν μπορούμε να επικοινωνήσουμε εμείς αυτά που θέλουμε και τελικά και αυτά που έχουμε να δώσουμε, γιατί όλοι μας μπορούμε λίγο να έχουμε μια καλύτερη εκδοχή του εαυτού μας. Δηλαδή σε αυτόν τον πύργο της Βαβέλ που έλεγε αυτός στο client chaos, σ' αυτή την ταινία ο καθένας έχει την γλώσσα του, αυτό είναι το σημαντικό να βρούμε λίγο μία κοινή γλώσσα, έναν κοινό κώδικα να επικοινωνούμε όλοι μεταξύ μας.

Και επανερχόμενη στις πρώτες ταινίες, νομίζω οι πρώτες πέντε ταινίες έκαναν όλες αναφορά στο θεό. Η έννοια άνθρωπος. που προέρχεται από τα ελληνικά, που προέρχεται από τα ελληνικά είναι από το άνω θρόσκω, κοιτάω ψηλά και το κοιτάω ψηλά, κοιτάω ψηλά στον ουρανό που θεωρητικά βρίσκεται ο θεός και μας αγκαλιάζει όλους. Και υπό αυτήν την έννοια είμαστε όλοι παιδιά του κι είμαστε όλοι αδέρφια και πρέπει να βρούμε έναν τρόπο να κάνουμε αυτές τις, αυτή τη γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ μας. Και αν μπορούσα να κλείσω με κάτι, κάτι πολύ αγαπημένο, απλό και αγαπημένο είναι αυτό το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου "Αν όλα τα παιδιά της γης ,δεν θα πω αν όλα τα παιδιά της γης γιατί για τα παιδιά είναι εύκολο, αν όλοι οι άνθρωποι της γης πιάνανε γερά τα χέρια, κορίτσια αγόρια στη σειρά, ο κύκλος θα γινόταν πολύ πολύ μεγάλος και ολόκληρη τη γη μας θα αγκάλιαζε θαρρώ" και αυτό πιάνει και το διαπολιτισμικό κομμάτι που είδαμε μέσα από αυτές τις ταινίες.

### **Ειρήνη Γουλετά:**

Ευχαριστούμε πάρα πολύ η κυρία Καρατσιώρη, ήταν πολύ ωραία αυτά που μας είπατε, πολύ ενδιαφέροντα και ο επίλογος ήταν νομίζω πραγματικά έδωσε ένα πάρα πολύ ωραίο κλείσιμο σε όλα αυτά τα οποία συζητήσαμε. Θα θέλαμε τώρα να ρωτήσουμε το κοινό μας αν θα θέλανε να απαντήσουν σε κάποιες από τις ερωτήσεις που τέθηκαν, Αν θα θέλανε να κάνουν κάποιες, κάποια ερώτηση και στις τρεις ομιλήτριες.

### **Βασιλεία Σταμούλη:**

Κυρία Γουλετά έχουμε κάποια σχόλια σχετικά με την ερώτηση που θέσατε στην αρχή “Σε τι είδους κόσμο, σε τι είδους κοινωνία θα θέλαμε να ζήσουμε; Πού έγκειται η προσωπική ευθύνη του καθενός και τι πρέπει να κάνουμε σήμερα για να έχουμε αύριο;” Η κυρία Γεωργία [...] αναφέρει ότι “Πρέπει να είσαι ευχαριστημένος με αυτό που σου χαρίστηκε.”. Η κυρία Αρίστη Τροκάνα αναφέρει ότι “Θα ήθελα να ζήσουμε σε μία κοινωνία με ισότιμη πρόσβαση όλων στην εκπαίδευση, στην εργασία, στον πολιτισμό. Είμαστε όλοι εν δυνάμει ανάπηροι, όλοι έχουμε ίσα δικαιώματα, η ενσυναίσθηση είναι κάτι που πρέπει να καλλιεργηθεί σε όλους και σε αυτό πρέπει να συμβάλλει η οικογένεια, το σχολείο και η ίδια η κοινωνία.”. Τέλος η κυρία Στυλιανή Κωτούλα αναφέρει ότι “Αποποιούμαστε τη δική μας ευθύνη και φταίνε μόνο οι άλλοι γι αυτό είναι δύσκολη η κοινωνική αλλαγή.”. Ευχαριστώ.

### **Ειρήνη Γουλετά:**

Έτσι και εμείς ευχαριστούμε πάρα πολύ τις ακροάτριες μας που συνεισέφεραν σε αυτή τη συζήτηση. Θα υπάρχει κάποια ερώτηση από το ακροατήριο, ή κάποιο σχόλιο;

### **Βασιλεία Σταμούλη:**

Η κυρία Παρασκευή Ορφανίδου ευχαριστεί πολύ.

## **Ειρήνη Γουλετά:**

Και εμείς ευχαριστούμε.

## **Λευκοθέα Καρτασίδου:**

Να σας ευχαριστήσουμε πάρα πολύ, κυρία Γουλετά, κυρία Γκασούκα, κυρία Καρατσιώρη για τον χρόνο, νομίζω η κυρία Γκασούκα σήκωσε το χέρι, μπορεί να έχει το λόγο, γι αυτό πήρα κατευθείαν, άνοιξα το μικρόφωνο. Το κατάλαβα κύριε Γκασούκα, μόνο που σας βλέπω...

## **Δήμητρα Γκασούκα:**

Με έχετε μάθει πια. Σας ευχαριστώ πολύ. Ήθελα απλά να να πω δυο τρία πράγματα όσον αφορά ακόμα και τις λέξεις που χρησιμοποιούμε οι οποίες έχουν βάρος, έχουν βαρύτητα. Παραδείγματος χάριν είπε η κυρία Καρατσιώρη προ ολίγου τη λέξη κωφάλαλος. Η λέξη κωφάλαλος δεν χρησιμοποιείται πια ευρέως και δεν το λέω για παρατήρηση κάτι τέτοιο, αλλά νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό γιατί δείχνει και πώς αντιμετωπίζουμε τους ανθρώπους, έτσι πώς τους βλέπουμε. Οι κωφοί δεν είναι άλαλοι, είναι κωφοί και υπάρχει η κοινότητα κωφών που και η κουλτούρα των κωφών που δεν είμαι καθόλου αρμόδια για να πω, αλλά θα προτείνω στους φοιτητές να ψάξουν, να διαβάσουν, να ενημερωθούν για όλο αυτό. Επίσης, για τα [...]αυτά χρησιμοποιούνταν πολύ ευρέως γύρω στη δεκαετία του 90 στο εξωτερικό και τώρα υπάρχει αλλαγή πλέον πλευσης. Τα σεμινάρια που γίνονται λέγονται disability equality training, και γίνονται από τους ίδιους τους ανάπηρους και ουσιαστικά εστιάζουν όχι στην προσομοίωση, όχι στο να με νιώσεις πώς είναι να χρησιμοποιώ αμαξίδιο, αλλά να κατανοήσεις για ποιο λόγο είμαστε ίσοι, ποια είναι τα δικαιώματά μας, τα δικαιώματα που έχεις εσύ που δεν ακούς τα έχω και εγώ που δεν μπορώ να περπατήσω. Αυτά είναι πολύ σημαντικά πράγματα.

Και η κυρία Φανουρία είπε κάτι το οποίο θέλω να σταθώ, ναι, για το κοριτσάκι στη Ρωσία, το οποίο δεν μπορούσε να ζήσει τη ζωή που

επιθυμούσε. Το κοριτσάκι στη Ρωσία δεν μπορούσε να ζήσει τη ζωή που επιθυμούσε, όχι γιατί έφταιγε το καρότσι της που είπε κάποια στιγμή, έφταιγε το αμαξίδιο της, έφταιγε το γεγονός ότι τα τρένα δεν ήταν προσβάσιμα, έφταιγε το γεγονός ότι δεν μπορούσε να πάει στη Μόσχα γιατί είχε σκαλιά παντού, έφταιγε το γεγονός ότι έπρεπε να οργανώσουν άλλα δρομολόγια, άλλες πορείες για να μπορέσει να ενταχθεί και το κοριτσάκι από τη Ρωσία. Και αυτά είναι που είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, τα εμπόδια πέραν των αντιλήψεων της λανθασμένης κουλτούρας και των στερεοτύπων που υπάρχει γύρω μας, είναι τα δομικά εμπόδια. Είναι πολύ σημαντικό αυτό να το κατανοήσουμε, όπως επίσης είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η αναπηρία είναι οριζόντια. Υπάρχουν πρόσφυγες με βλάβη, ανάπηροι, υπάρχουν [...] ανάπηροι, υπάρχουν μωαμεθανοί ανάπηροι, υπάρχουν, όλοι οι άνθρωποι μπορεί να αντιμετωπίσουν κάποια βλάβη και να είναι ανάπηροι από την κοινωνία που μας καθιστά ανάπηρους. Και όπως αναφερθήκατε και στους ηλικιωμένους, είναι εμποδιζόμενος πληθυσμός, οι ηλικιωμένοι ανήκουν στον επιδιωκόμενο πληθυσμό που οι ηλικιωμένοι, οι εγκυμονούσες, οι μητέρες με τα καροτσάκια, οι παχύσαρκοι, οι εύσωμοι, οι παχύσαρκοι ξέρετε ακόμη που έχουν αρκετά κιλά που τους δυσκολεύει, οι άνθρωποι με χρόνιες ασθένειες με χάπια παραδείγματος χάρη δεν μπορεί να περπατήσει μεγάλη απόσταση, οπότε θα πρέπει να διευκολύνουμε όλους αυτούς φτιάχνοντας λοιπόν ένα προσβάσιμο περιβάλλον. Αυτό που ουσιαστικά κάνουμε είναι να μπορούμε να χωράμε όλοι όλες και όλα. Και πρέπει εμείς οι ίδιοι να είμαστε έτοιμοι, έτοιμες να μετακινηθούμε από αυτό που η κουλτούρα, οι αντιλήψεις ο ρατσισμός που υφίσταται κόσμος βιώνεται από όλους μας. Συγγνώμη αν πήρα το χρόνο σας ευχαριστώ πάρα πολύ και πάλι.

**Ειρήνη Γουλετά:**

Εμείς ευχαριστούμε και αυτά που επισημάνατε κυρία Γκασούκα είναι πολύ σημαντικά. Να πω μία λέξη μόνο κλείνοντας την πολύ ωραία μας συζήτηση, ότι έχετε δίκιο πράγματι είναι έτσι τα πράγματα. Όμως να πούμε επίσης ότι το πρώτο βήμα όπως είπε και η κυρία Καρατσιώρη για να αλλάξουμε τον κόσμο σε ένα καλύτερο κόσμο που συμπεριλαμβάνει όλους τους ανθρώπους και για κάνουμε για να κάνουμε αυτό το μεγάλο κύκλο που θα μας χωράει όλους και που όλοι θα συμμετέχουμε, το πρώτο βήμα είναι να κάνουμε ίσως αυτό που κάναμε σήμερα το βράδυ έτσι, να συμμετέχουμε μαζί στη διοργάνωση αυτής της πολύ ωραίας εκδήλωσης και να μάθουμε από όλους και όλες αυτά που έχουν να μας προσφέρουν. Εγώ θα ήθελα να ευχαριστήσω και πάλι όλους και κυρία Καρτασίδου μάλλον θα κλείσει τη βραδιά.

#### **Βασιλεία Σταμούλη:**

Ένα τελευταίο σχόλιο έχουμε από το κοινό και την κυρία Μωησίδου λέει ότι “Η προσωπική ευθύνη του καθενός μας έγκειται στο να μαθαίνει καθημερινά τι συμβαίνει εκτός της βολικής του ζώνης, εκτός της δικής του καθημερινότητας και πλαισίου, να είναι πρόθυμος να αμφισβητήσει όσα ξέρει και να αναθεωρεί μέρα με τη μέρα αυτά που νομίζει ότι ξέρει.”

#### **Ειρήνη Γουλετά:**

Δεν θα μπορούσαμε να έχουμε καλύτερο επίλογο.

#### **Λευκοθέα Καρτασίδου:**

Ωραία σας ευχαριστούμε πάρα πολύ. Ευχαριστούμε τον κύριο Σπύρο Κουζέλη και μόνο που τον βλέπουμε να κάνει διερμηνεία με λέξεις, από δηλαδή, συγχρόνως η κίνησή σας να αποδώσετε τις αγγλικές λέξεις κύριε Κουζέλη κάθε μέρα μας εκπλήσσεται, συγγνώμη πρέπει να το πω. Σας ευχαριστούμε πολύ όλες τις κυρίες. Καλό σας βράδυ.

#### **Ειρήνη Γουλετά:**



Ευχαριστούμε για την πρόσκληση.

**Μαριάννα Καρασιώρη:**

Ευχαριστούμε πολύ.